Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

4. juuli 2019*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2005/29/EÜ – Ebaausad kaubandustavad – Kohaldamisala – Mõiste „kaubandustavad“ – Direktiiv 2006/123/EÜ – Teenused siseturul – Karistusõigus – Autoriseerimisskeemid – Kõrgharidus – Magistrikraadi tõendav diplom – Keeld anda teatavaid kraade ilma luba omamata

Kohtuasjas C-393/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel hof van beroep te Antwerpeni (Antwerpeni apellatsioonikohus, Belgia) 7. juuni 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. juunil 2017, kriminaalasjas järgmiste isikute suhtes:

Freddy Lucien Magdalena Kirschstein,

Thierry Frans Adeline Kirschstein,

menetluses osales:

Vlaamse Gemeenschap,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: neljanda koja president M. Vilaras kolmanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J. Malenovský, L. Bay Larsen (ettekandja), M. Safjan ja D. Šváby,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikku menetlust ja 11. juuli 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– F. ja T. Kirschstein, esindajad: *advocaat* T. Bauwens, *advocaat* H. de Bauw ja *advocaat* M. Vandebeek,

– Vlaamse Gemeenschap, esindajad: *advocaat* J. Vandeuren ja *advocaat* P. Vansteenkiste,

– Belgia valitsus, esindajad: L. Van den Broeck ja M. Jacobs, keda abistasid advokaadid Y. Moussoux ja M. Karolinski,

– Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Möller, hiljem J. Möller,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* F. Varrone,

– Madalmaade valitsus, esindajad: J. Langer ja M. K. Bulterman,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, L. Zettergren ja A. Alriksson,

– Norra valitsus, esindajad: T. Sunde ja M. Reinertsen Norum,

– Euroopa Komisjon, esindajad: F. Wilman, A. Nijenhuis, N. Ruiz García ja H. Tserepa-Lacombe,

olles 15. novembri 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT 2005, L 149, lk 22), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT 2006, L 376, lk 36).

2 Taotlus on esitatud kriminaalasjas, mis algatati Freddy ja Thierry Kirschsteini suhtes seoses sellise riigisisese kriminaalõigusnormi väidetava rikkumisega, mille alusel karistatakse magistrikraadide andmise eest, ilma et oleks saadud selleks nõutavat luba.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2005/29

3 Direktiivi 2005/29 põhjendus 7 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolev direktiiv käsitleb kaubandustavasid, mis on otseselt seotud tarbija poolt toodete suhtes tehtavate tehinguotsuste mõjutamisega. […]“.

4 Direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

c) *toode* – kaubad või teenused, sealhulgas kinnisvara ning õigused ja kohustused;

d) *ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad* (edaspidi ka *kaubandustavad*) – ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteadaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele;

[…]“.

5 Nimetatud direktiivi artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse […] ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.“

Direktiiv 2006/123

6 Direktiivi 2006/123 artikli 1 lõikes 5 on sätestatud:

„Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kriminaalõigust. Siiski ei või liikmesriigid piirata teenuste osutamise vabadust kriminaalõiguse neid sätteid kohaldades, mis konkreetselt mõjutavad teenuste osutamise valdkonnale juurdepääsu või selles valdkonnas tegutsemist, hoidudes kõrvale käesoleva direktiiviga kehtestatud eeskirjadest.“

7 Direktiivi artiklis 2 on täpsustatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse liikmesriikides asutatud teenuseosutajate poolt osutatavate teenuste suhtes.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata järgmiste tegevusalade suhtes:

a) mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavad üldhuviteenused;

[…]

i) [ELTL] artiklis [51] sätestatud avaliku võimu teostamisega seotud tegevused;

[…]“.

8 Direktiivi artikkel 4 „Mõisted“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „teenus“ – [ELTL] artiklis [57] osutatud mis tahes iseseisev majandustegevus, mida tavaliselt osutatakse tasu eest;

[…]

6) „autoriseerimisskeem“ – igasugune menetlus, mille alusel teenuseosutaja või teenuse kasutaja on kohustatud astuma samme, et saada pädevalt asutuselt teenuste osutamise valdkonnale juurdepääsu või selles valdkonnas tegutsemist käsitlev ametlik otsus või vaikimisi tehtud otsus;

[…]

8) „olulise avaliku huviga seotud põhjus“ – Euroopa Kohtu kohtupraktikaga tunnustatud mõiste, mis hõlmab järgmisi valdkondi: […] tarbijate, teenuste kasutajate ja töötajate kaitse […];

[…]“.

9 Direktiivi III peatükis, mis puudutab teenuseosutajate asutamisvabadust, on artikkel 9 „Autoriseerimisskeemid“, mille lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad teenuste osutamise valdkonnale juurdepääsu või selles valdkonnas tegutsemise suhtes kohaldada autoriseerimisskeemi ainult siis, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) autoriseerimisskeem ei diskrimineeri asjaomast teenuseosutajat;

b) vajadus autoriseerimisskeemi järele on põhjendatud olulise avaliku huviga seotud põhjusega;

c) taotletavat eesmärki ei ole võimalik saavutada vähem piirava meetmega, eelkõige põhjusel, et tagantjärele tehtav kontroll toimuks liiga hilja selleks, et olla tõeliselt tõhus.“

10 Direktiivi 2006/123 artikli 10 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Autoriseerimisskeemid põhinevad kriteeriumidel, mis välistavad pädevate asutuste hindamisõiguse meelevaldse kasutamise.

2. Lõikes 1 osutatud kriteeriumid peavad olema:

a) mittediskrimineerivad;

b) põhjendatud olulise avaliku huviga seotud põhjusega;

c) proportsionaalsed selle avaliku huvi eesmärgiga;

d) selged ja ühemõttelised;

e) objektiivsed;

f) eelnevalt avalikustatud;

g) läbipaistvad ja kättesaadavad.“

Belgia õigus

11 4. aprilli 2003. aasta Flandria kõrgkoolisüsteemi ümberstruktureerimise dekreedi (decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen) (*Belgisch Staatsblad*, 14.8.2003, lk 41004) artikli 25 lõige 7 oli sõnastatud järgmiselt:

„Isikut, kes selleks õigust omamata annab bakalaureuse-, magistri- (spetsialiseerunud või mitte) või doktorikraade (doctor of philosophy, lühendiga PhD või dr) või lõigetes 2, 3, 4, 5 ja 5*bis* nimetatud kraade ja kutsenimetusi, karistatakse kaheksa päeva kuni kolm kuud kestva vangistuse või 125 euro kuni 500 euro suuruse rahalise karistusega või vaid ühega nimetatud karistustest.“

12 See säte tunnistati kehtetuks ja selle sõnastus võeti üle 11. oktoobri 2013. aasta kõrgharidusõpet reguleeriva seadustiku (Codex Hoger Onderwijs) artikli II.75 lõikesse 6 (*Belgisch Staatsblad*, 27.2.2014, lk 15979).

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13 F. ja T. Kirschsteini süüdistatakse selles, et nad andsid selleks õigust omamata magistrikraade, väljastades tunnistusi ja diplomeid, mis annavad selle kraadi üliõpilastele, kes on läbinud United International Business Schools of Belgium BVBA Antwerpeni filiaali õppe.

14 Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen (Antwerpeni esimese astme kohus, Antwerpeni kohtumaja, Belgia) mõistis kummalegi selle teo eest 14. detsembri 2015. aasta otsusega rahalise karistuse300 eurot.

15 F. ja T. Kirschstein ning Openbaar Ministerie (Belgia prokuratuur) esitasid selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule 29. detsembril 2015 apellatsioonkaebuse.

16 Eelotsusetaotlusest nähtub, et United International Business Schools of Belgium on kõrgharidusasutus, keda ei ole Vlaamse Gemeenschap (flaamikeelne kogukond, Belgia) akrediteerinud ning kes pakub õpet, mille läbimisel antakse Belgias magistridiplom. See Belgia äriühing on seotud Šveitsi äriühinguga Global Education Services Switzerland AG (edaspidi „GES Switzerland“) ning Hispaania äriühinguga Global Education Services Spain SA. GES Switzerland koordineerib erakõrghariduse süsteemi, mida ei ole riiklikult reguleeritud ega subsideeritud ning kes pakuvad muu hulgas Belgias korraldatud õpet.

17 Põhikohtuasja kriminaalmenetluses väitsid F. ja T. Kirschstein muu hulgas, et liikmesriigi õigusnormid, mille alusel karistatakse magistrikraadi andmise eest, ilma et oleks saadud selleks nõutavat luba, on vastuolus direktiividega 2005/29 ja 2006/123.

18 Nendel asjaoludel otsustas hof van beroep te Antwerpen (Antwerpeni apellatsioonikohus, Belgia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [direktiivi 2005/29] tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus kõrgharidusõpet reguleeriva […] seadustiku artikli II.75 lõikes 6 sätestatud kord, mille kohaselt on akrediteeringuta õppeasutustel üldiselt keelatud kasutada nende poolt välja antud diplomitel nimetust „magister“, kui kõnealuse korraga soovitakse saavutada olulise avaliku huviga seotud eesmärk, nimelt tagada kõrge haridustaseme nõude täitmine, kusjuures peab olema võimalus kontrollida, kas kehtestatud kvaliteedinõuded on tegelikult täidetud?

2. Kas [direktiivi 2006/123] tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus kõrgharidusõpet reguleeriva […] seadustiku artikli II.75 lõikes 6 sätestatud kord, mille kohaselt on akrediteeringuta õppeasutustel üldiselt keelatud kasutada nende poolt välja antud diplomitel nimetust „magister“, kui kõnealuse korraga soovitakse saavutada olulise avaliku huviga seotud eesmärk, nimelt tagada teenuste kasutajate kaitse?

3. Kas karistusseadustiku säte, mis on kohaldatav magistridiplomeid välja andvate õppeasutuste suhtes, kellel puudub Flandria asutuste akrediteering, vastab [direktiivi 2006/123] artikli 9 lõike 1 punktis c ja artikli 10 lõike 2 punktis c sätestatud proportsionaalsuse nõudele?“

Vastuvõetavus

19 Flaamikeelne kogukond ning Belgia, Poola ja Norra valitsus tuginevad argumentidele, mis eelotsusetaotluse või teatavate selles sisalduvate küsimuste vastuvõetavuse mitmel alusel kahtluse alla seavad.

20 Esiteks, Poola valitsus väidab, et põhikohtuasjas käsitletavaid õigusnorme ei saa hinnata direktiivi 2005/29 või direktiivi 2006/123 alusel, kuna ELTL artiklist 6 ja artikli 165 lõikest 1 tuleneb, et haridussüsteemide korraldus kuulub liikmesriikide ainupädevusse.

21 Sellega seoses tuleb märkida ühelt poolt, et liikmesriigid peavad neile antud pädevust teostades järgima liidu õigust, ning teiselt poolt, et direktiivist 2005/29 või direktiivist 2006/123 ei nähtu, et kõrgharidusega seotud teenused jäävad nende direktiivide kohaldamisalast välja. Järelikult ei saa pädevus, mis on liikmesriikidel oma haridussüsteemi korraldamisel, selliseid riigisiseseid õigusnorme, nagu on kõne all põhikohtuasjas, nende direktiivide kohaldamisalast välja viia (vt analoogia alusel 18. detsembri 2007. aasta kohtuotsus Jundt, C-281/06, EU:C:2007:816, punktid 86 ja 87).

22 Teiseks, flaamikeelne kogukond ning Belgia, Poola ja Norra valitsus on seisukohal, et põhikohtuasjas käsitletava juhtumi eriomastest asjaoludest tuleneb, et kõikidele või osadele küsimustele antavad vastused ei mõjuta põhikohtuasja lahendust.

23 Kõigepealt, Poola valitsus leiab esimese võimalusena, et direktiiv 2006/123 ei ole põhikohtuasjas käsitletava juhtumi suhtes kohaldatav, kuna see puudutab puhtalt riigisisest olukorda, millel puudub piiriülene element. Edasi, flaamikeelne kogukond, Belgia valitsus ja Poola valitsus teise võimalusena leiavad, et käesolevas asjas on selle direktiivi kohaldamine välistatud, kuna põhikohtuasjas käsitletavad magistridiplomid andis välja GES Switzerland, kes Šveitsi äriühinguna ei saa sellele direktiivile tugineda. Viimaks, väitmata sõnaselgelt, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, rõhutab Norra valitsus, et kui leiab tõendamist, et need diplomid väljastas tõesti see äriühing, ei ole põhikohtuasjas käsitletud juhtumile kohaldatav ei direktiiv 2005/29 ega direktiiv 2006/123.

24 Kui aga eeldada, et tuleb möönda, et põhikohtuasjas käsitletavad magistridiplomid andis välja Belgia äriühing ja et kõik põhikohtuasja asjakohased asjaolud jäävad seega üheainsa liikmesriigi piiresse, nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et direktiivi 2006/123 III peatüki sätted, mida teine ja kolmas küsimus puudutavad, on kohaldatavad ka sellises olukorras (vt selle kohta 30. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus X ja Visser, C-360/15 ja C-31/16, EU:C:2018:44, punkt 110).

25 Liiati ei saa argumendid GES Switzerlandi erilise rolli kohta selles asjas mingil juhul olla edukad. Nimelt nähtub teabest, mille Euroopa Kohtu palvel esitas eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes ainsana on pädev põhikohtuasja faktilisi asjaolusid tuvastama (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, punkt 27, ja 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punkt 35), et see roll ei ole tõendamist leidnud ja et põhikohtuasjas käsitletavad magistridiplomid võis välja anda kas Belgia äriühing või Šveitsi äriühing ja Hispaania äriühing.

26 Seega ei saa asuda seisukohale, et teisele ja kolmandale küsimusele antavad vastused ei mõjuta põhikohtuasja lahendust.

27 Kolmandaks, flaamikeelne kogukond ja Belgia valitsus vaidlevad vastu eelotsuse küsimuste vastuvõetavusele või nende asjakohasusele, esitades mitmesuguseid argumente, et tõendada, et need küsimused lähtuvad direktiivi 2005/29 ja direktiivi 2006/123 ebaõigest tõlgendusest.

28 Kuid tõlgendamislahknevused kuuluvad nende küsimuste sisulise käsitluse alla ega saa seega tingida küsimuste vastuvõetamatust. Asjaolu, et tõlgendamislahknevused puudutavad osaliselt nende direktiivide kohaldatavust, ei sea seda hinnangut kahtluse alla, kuna juhul, kui ei ole ilmne, et liidu õigusnormi tõlgendus ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude ega esemega, ei puuduta väide, et säte ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, eelotsusetaotluse vastuvõetavust, vaid esitatud küsimuste sisu (vt selle kohta 13. juuli 2006. aasta kohtuotsus Manfredi jt, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, punkt 30).

29 Neljandaks, Poola valitsus väidab, et eelotsusetaotlus ei sisalda ülevaadet nende Belgia õigusnormide sisust, mis reguleerivad luba anda magistrikraade, ning selles ei ole niisiis esitatud piisavalt teavet, et võimaldada Euroopa Kohtul anda teisele küsimusele tarvilik vastus.

30 Sellega seoses on Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 punktis b ette nähtud, et eelotsusetaotluses antakse ülevaade põhikohtuasjas kohaldamisele kuuluvate riigisiseste õigusnormide sisust ja vajaduse korral asjakohasest riigisisesest kohtupraktikast.

31 Käesolevas asjas tuleb märkida, et eelotsusetaotlus ei sisalda täielikku ülevaadet Belgia õigusnormidest, mis reguleerivad magistrikraadide andmise loa väljastamise korda.

32 Kuid kriminaalõigusnormide sisu, mida teine küsimus otseselt puudutab, on siiski eelotsusetaotluses selgelt esitatud ning eelotsusetaotluses toodud teave on piisav, et võimaldada Euroopa Kohtul anda teatud tarvilikke juhiseid eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kes on ainsana pädev otsustama, kas Belgia õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas (vt selle kohta 1. juuli 2014. aasta kohtuotsus Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punkt 126 ja seal viidatud kohtupraktika), et lahendada tema menetluses olev vaidlus.

33 Viiendaks ja viimaseks, Belgia valitsus väidab, et kolmas küsimus on asjassepuutumatu, kuna diplomite väljastamine flaamikeelses kogukonnas ei allu autoriseerimisskeemile.

34 Olgu märgitud, et ELTL artiklis 267 ette nähtud õigusalase koostöö süsteemi raames ei tõlgenda Euroopa Kohus riigisiseseid õigusnorme, ei otsusta ega kontrolli, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt neile normidele antud tõlgendus on õige (26. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Macikowski, C-499/13, EU:C:2015:201, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Kuna Belgia valitsuse esitatud argumendi aluseks on liikmesriigi õigusnormile antud tõlgendus, mis erineb eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud tõlgendusest, ei saa see järelikult viia kolmanda küsimuse vastuvõetamatuse tuvastamiseni.

36 Eeltoodut arvestades tuleb eelotsusetaotlus tervikuna vastuvõetavaks tunnistada.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma esimese küsimusega sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2005/29 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas ja mille kohaselt karistatakse kriminaalkorras isikuid, kes annavad magistrikraade, ilma et pädev asutus oleks neile eelnevalt selleks loa andnud.

38 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kuuluvad liikmesriigi õigusnormid direktiivi 2005/29 kohaldamisalasse üksnes siis, kui nendes õigusnormides silmas peetud tegevused kujutavad endast kaubandustavasid selle direktiivi tähenduses (vt selle kohta 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Plus Warenhandelsgesellschaft, C-304/08, EU:C:2010:12, punkt 35, ja 17. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus RLvS, C-391/12, EU:C:2013:669, punkt 35).

39 Sellega seoses nähtub direktiivi artikli 2 punktist d, et „kaubandustavad“ on ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteadaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele. Mõiste „toode“ on direktiivi artikli 2 punktis c omakorda määratletud kui kaubad või teenused, sealhulgas kinnisvara ning õigused ja kohustused.

40 Lisaks nähtub selle direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 1 sõnastusest endast, et kaubandustavad leiavad aset enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

41 Kaubandustavad peavad eelkõige olema otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijale (vt selle kohta 17. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus RLvS, C-391/12, EU:C:2013:669, punkt 37, ning 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Kamenova, C-105/17, EU:C:2018:808, punkt 42).

42 Sellest järeldub, et kuigi kaubandustavad on otseselt seotud tootega seonduva äritehinguga, ei lange need siiski kokku tehingu esemeks oleva tootega.

43 Seega on kaubandustavad tavad, mis on osa teenuseosutaja kaubandusstrateegiast ja mille eesmärk on otseselt oma teenuste müügi edendamine ja nende müümine (vt selle kohta 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, punkt 18, ning 17. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus RLvS, C-391/12, EU:C:2013:669, punkt 36).

44 Selles kontekstis seostas Euroopa Kohus direktiivi 2005/29 kohaldatavuse nii sellega, et kõnealuste tavade puhul on tegemist kaubandustavadega, kui ka sellega, et nende tavadega seotud teenuste puhul on tegemist tootega, ajamata neid kahte elementi segi (vt selle kohta 4. mai 2017. aasta kohtuotsus Vanderborght, C-339/15, EU:C:2017:335, punktid 23–25, ning 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Wind Tre ja Vodafone Italia, C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710, punkt 39).

45 Eeltoodust tuleneb, et riigisisest õigusnormi, mille eesmärk on kindlaks teha ettevõtja, kellel on õigus osutada äritehingu esemeks olevat teenust, ja mis ei reguleeri otseselt tavasid, mida ettevõtja võib seejärel järgida, et selle teenuse müüki edendada või seda müüa, ei saa pidada seotuks kaubandustavaga, mis on otseselt seotud selle teenuse osutamisega direktiivi 2005/29 tähenduses.

46 Selles suhtes tuleb tõdeda, et sellised õigusnormid nagu põhikohtuasjas ei puuduta kõrghariduse valdkonna teenuste edendamise ja turustamise viise, vaid ettevõtjale selliste teenuste osutamise loa andmist, kui need teenused hõlmavad sellise teatud akadeemilise kraadi andmist, mis on õiguslikult eriliselt kaitstud ja võimaldab teatud olukordades saada konkreetseid eriõigusi.

47 Sellised õigusnormid eristuvad seega selgelt eeskirjadest, millega nähakse ette viis, kuidas sedalaadi teenuste osutamiseks loa saanud ettevõtja tohib edendada teenuste turustamist, muu hulgas tuginedes kvaliteedimärgisele või maineka ülikooli tunnustusele.

48 Seega ei saa asuda seisukohale, et sellised õigusnormid nagu põhikohtuasjas kuuluvad direktiivi 2005/29 tähenduses kaubandustavasid käsitlevate sätete kohaldamisalasse.

49 Järelikult tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2005/29 tuleb tõlgendada nii, et direktiiv ei ole kohaldatav sellistele liikmesriigi õigusnormidele, nagu on käsitletud põhikohtuasjas ja mille alusel karistatakse kriminaalkorras isikuid, kes annavad magistrikraade ilma, et pädev asutus oleks neile eelnevalt selleks loa andnud.

Teine ja kolmas küsimus

50 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb käsitleda koos, sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2006/123 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas ja mille kohaselt karistatakse kriminaalkorras isikuid, kes annavad magistrikraade, ilma et pädev asutus oleks neile eelnevalt selleks loa andnud.

51 Kõigepealt olgu märgitud, et vastavalt direktiivi 2006/123 artikli 2 lõikele 1 kohaldatakse liikmesriikides asutatud teenuseosutajate poolt osutatavate teenuste suhtes.

52 Lisaks on kõnealuse direktiivi artikli 4 punkti 1 kohaselt „teenus“ selle direktiivi tähenduses ELTL artiklis 57 osutatud mis tahes iseseisev majandustegevus, mida tavaliselt osutatakse tasu eest.

53 Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et selliseks majandustegevuseks on tasu eest kõrgharidusega seotud teenuste korraldamine asutuste poolt, mida rahastatakse peamiselt eravahenditest ja kelle eesmärk on teenida kasumit (vt selle kohta 7. detsembri 1993. aasta kohtuotsus Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, punkt 17, ja 13. novembri 2003. aasta kohtuotsus Neri, C-153/02, EU:C:2003:614, punkt 39).

54 Direktiivi 2006/123 artikli 2 lõikes 2 on siiski direktiivi kohaldamisalast välistatud hulk tegevusi, eeskätt selle direktiivi artikli 2 lõike 2 punktide a ja i tähenduses mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavad üldhuviteenused ja avaliku võimu teostamisega seotud tegevused.

55 Sellega seoses, kuigi Belgia, Saksamaa, Itaalia ja Madalmaade valitsus väidavad, et põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse osas, milles need õigusnormid puudutavad selliseid tegevusi, tuleb tõdeda, et need õigusnormid ei ole nendes sätetes ette nähtud eranditega hõlmatud.

56 Nimelt esiteks, kuna need õigusnormid ja kraadide andmise lubasid reguleerivad eeskirjad, mille tõhusust nendega soovitakse tagada, on kohaldatavad eelkõige selliste teenuste suhtes nagu põhikohtuasjas, mida – nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust – osutavad eraettevõtjad, kes tegutsevad omal initsiatiivil kasumi saamise eesmärgil ja ilma riikliku rahastamiseta, ei saa neid pidada seotuks ainult mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavate üldhuviteenustega.

57 Teiseks nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et eraõiguslik õpetamistegevus ülikoolis ei kujuta endast selle sätte tähenduses avaliku võimu teostamisega seotud tegevust (18. detsembri 2007. aasta kohtuotsus Jundt, C-281/06, EU:C:2007:816, punkt 38).

58 Asjaolu, et põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid puudutavad konkreetselt eraõiguslikku õpetamistegevust, mis hõlmab kraadide andmist, ei muuda seda hinnangut.

59 Nimelt, direktiivi 2006/123 artikli 2 lõike 2 punktis i ette nähtud erand peab piirduma tegevustega, mis iseenesest on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega, see eeldab eriõiguste, avaliku võimu või sunnijõu piisavalt kvalifitseeritud kasutamist (vt analoogia alusel 29. aprilli 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, C-160/08, EU:C:2010:230, punktid 78 ja 79).

60 Ent kraadide andmist, mis võib vajaduse korral toimuda avaliku võimu asutuste järelevalve all ja nende kehtestatud tingimustel, ei saa pidada avaliku võimu teostamiseks.

61 Veel tuleb märkida, et direktiivi 2006/123 artikli 1 lõikest 5 nähtub, et kuigi direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kriminaalõigust, ei või liikmesriigid piirata teenuste osutamise vabadust kriminaalõiguse neid sätteid kohaldades, mis konkreetselt mõjutavad teenuste osutamise valdkonnas tegevuse alustamist või selles valdkonnas tegutsemist, hoidudes kõrvale direktiiviga kehtestatud eeskirjadest.

62 Neil asjaoludel ei ole tõik, et põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid on karistusõiguslikud, piisav, et välistada selle direktiivi kohaldamine nendele õigusnormidele, kuna viimased mõjutavad teenuste osutamise valdkonnas tegevuse alustamist või selles valdkonnas tegutsemist, nähes ette kriminaalkaristuse kohaldamise ettevõtjatele, kes osutavad teenust ilma, et neil oleks Belgia õiguses selleks nõutav luba.

63 Järelikult tuleb direktiivi 2006/123 artikli 1 lõiget 5 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised õigusnormid nagu põhikohtuasjas, kui nende tulemusel hoidutakse kõrvale direktiiviga kehtestatud eeskirjadest.

64 Sellega seoses, kuna riigisiseste eeskirjadega, mis näevad teenuseosutajatele – kes soovivad anda teatavaid akadeemilisi kraade – ette kohustuse pöörduda pädevate asutuste poole, et saada neilt ametlik otsus, mis neile selleks loa annab, luuakse selle direktiivi artikli 4 punkti 6 tähenduses autoriseerimisskeem, siis peavad need eeskirjad olema kooskõlas selliste skeemide suhtes direktiivi III peatükis kehtestatud nõuetega.

65 Järelikult hoitakse selliste õigusnormidega, nagu on käsitletud põhikohtuasjas ja mille eesmärk on tagada selliste eeskirjade tõhusus, kõrvale direktiivi 2006/123 eeskirjadest, kui autoriseerimisskeem, mille kõrvalelement see on, on vastuolus direktiivi III peatükis ette nähtud nõuetega.

66 Nende nõuete hulgas on nõuded, mis on kehtestatud selle direktiivi artiklites 9 ja 10, mida eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused konkreetselt puudutavad.

67 Selle direktiivi artikli 9 lõikest 1 nähtub, et liikmesriigid võivad teenuste osutamise valdkonnas tegevuse alustamise või selles valdkonnas tegutsemise suhtes kohaldada autoriseerimisskeemi ainult siis, kui on täidetud kolm tingimust.

68 Esiteks, direktiivi 2006/123 artikli 9 lõike 1 punkti a kohaselt on nõutud, et autoriseerimisskeem ei diskrimineeri asjaomast teenuseosutajat.

69 Selles küsimuses ei nähtu eelotsusetaotlusest ega Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalidest, et põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid põhjustavad diskrimineerimise teenuseosutajate vahel, kes soovivad anda akadeemilisi kraade, mida need õigusnormid puudutavad.

70 Teiseks, selle direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti b kohaselt on nõutud, et vajadus autoriseerimisskeemi järele on põhjendatud olulise avaliku huviga seotud põhjusega.

71 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas käsitletavate õigusnormide eesmärk on samal ajal tagada kõrghariduse kõrge tase ja kaitsta teenuste kasutajaid.

72 Neid kahte eesmärki tuleb pidada olulise avaliku huviga seotud põhjuseks. Nimelt, esiteks on selle direktiivi artikli 4 punktis 8 täpsustatud, et olulise avaliku huviga seotud põhjus on Euroopa Kohtu kohtupraktikaga tunnustatud mõiste, ja mainitud konkreetselt sellele kriteeriumile vastavana teenuste kasutajate kaitset. Teiseks on Euroopa Kohus juba leidnud, et käesoleva kohtuotsuse punktis 71 mainitud kaks eesmärki on olulise avaliku huviga seotud põhjused (vt selle kohta 21. oktoobri 1999. aasta kohtuotsus Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 13. novembri 2003. aasta kohtuotsus Neri, C-153/02, EU:C:2003:614, punkt 46).

73 Lisaks võimaldab see, et akadeemilisi kraade anda soovivatele teenuseosutajatele kehtestatakse kohustus omada selleks luba, tagada nende eesmärkide saavutamise, võimaldades pädevatel asutustel enne diplomite väljastamist kontrollida, kas teenuseosutajad pakuvad diplomite kvaliteedi tagamiseks piisavaid tagatisi.

74 Kolmandaks, direktiivi 2006/123 artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt on nõutav, et taotletavat eesmärki ei ole võimalik saavutada vähem piirava meetmega, eelkõige põhjusel, et tagantjärele tehtav kontroll toimuks liiga hilja selleks, et olla tõeliselt tõhus.

75 Sellega seoses ilmneb, et selline kontroll ei ole piisavalt tõhus, et tagada niisuguste õigusnormidega nagu põhikohtuasjas taotletavate eesmärkide saavutamine.

76 Nimelt tuleb kõigepealt märkida, et kõrgetasemelise kõrghariduse tagamiseks võib olla nõutav, et kontrollitaks süstemaatiliselt õppekavasid, mille läbimisel antakse diplomeid, või korda, mis on ette nähtud selle kontrollimiseks, kas üliõpilased vastavad asjaomaste kraadide andmise tingimustele.

77 Seejärel tuleb märkida, et kuna diplomi väljastamine iseenesest võib anda võimaluse alustada tegevust teatavatel kutsealadel ja tööandja võib seda ulatuslikumalt arvesse võtta, kui ta võtab tööle diplomit omava isiku, võib ebakindlus seoses selle diplomi väärtusega, mis on tingitud eelneva kontrolli puudumisest, samuti takistada selle eesmärgi täitmist, ilma et selle väärtuse võimalik tagantjärele kahtluse alla seadmine pakuks piisavat tagatist.

78 Viimaks võib liikmesriigi seadusandja asuda seisukohale, et kõrgharidusasutuse pakutavate teenuste saajate kaitse ei ole tõhusalt tagatud, kui nad on sunnitud valima õppe ja järgima seda ilma, et neil oleks kindlust selles, et asjaomane asutus on pädev andma kraade, millele nad hiljem võivad õiguspäraselt tugineda.

79 Kuid nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, eeldab loa andmise korra kooskõla direktiiviga 2006/123 ka seda, et see kord põhineb kriteeriumidel, millest lähtudes pädevad ametiasutused oma hindamisõigust kasutavad ja mis vastavad selle direktiivi artikli 10 lõikes 2 kehtestatud nõuetele.

80 Selle sätte kohaselt peavad loa andmise tingimused olema mittediskrimineerivad, põhjendatud olulise avaliku huviga seotud põhjusega ja olema selle eesmärgiga proportsionaalsed, mis tähendab, et need peavad olema nimetatud eesmärgi saavutamiseks sobivad ega tohi minna kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik. Lisaks on selles sättes nõutud, et loa andmise tingimused oleksid selged ja ühemõttelised, objektiivsed, läbipaistvad, kättesaadavad ning eelnevalt avalikustatud (26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Van Gennip jt, C-137/17, EU:C:2018:771, punkt 80).

81 Kuna eelotsusetaotlus ei sisalda põhjalikku ülevaadet tingimustest, mis peavad Belgia õiguse kohaselt magistrikraadide omistamise loa andmiseks olema täidetud, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul hinnata, kas need tingimused on direktiivi 2006/123 artikli 10 lõikega 2 kooskõlas.

82 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2006/123 artikli 1 lõiget 5 koostoimes artiklitega 9 ja 10 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas ja mille alusel karistatakse kriminaalkorras isikuid, kes annavad magistrikraade ilma, et pädev asutus oleks neile eelnevalt selleks loa andnud, tingimusel et vastava kraadi omistamise loa andmise tingimused on kooskõlas selle direktiivi artikli 10 lõikega 2; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Kohtukulud

83 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), tuleb tõlgendada nii, et direktiiv ei ole kohaldatav sellistele liikmesriigi õigusnormidele, nagu on käsitletud põhikohtuasjas ja mille alusel karistatakse kriminaalkorras isikuid, kes annavad magistrikraade ilma, et pädev asutus oleks neile eelnevalt selleks loa andnud.**

2. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul artikli 1 lõiget 5 koostoimes direktiivi artiklitega 9 ja 10 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on käsitletud põhikohtuasjas**

ja mille alusel karistatakse kriminaalkorras isikuid, kes annavad magistrikraade ilma, et pädev asutus oleks neile eelnevalt selleks loa andnud, tingimusel et vastava kraadi omistamise loa andmise tingimused on kooskõlas selle direktiivi artikli 10 lõikega 2; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Allkirjad